

KIRUNA KOMMUN

Utbildning för gode män och förvaltare

Välkommen till en första utbildning om vad det innebär att vara god man eller förvaltare. Du är alltid välkommen att kontakta överförmyndaren om du vill ha mer utbildning eller om du känner dig undrande över något.

Välkommen!

KIRUNA KOMMUN

Överförmyndarnämnden väljs vart fjärde år

Nämnden består av tre ordinarie ledamöter och tre ersättare.

Nämnden sammanträder sex gånger per år med eventuella extrasammanträden som beslutas av ordförande.

Överförmyndarexpeditionen stödjer nämndens arbete och får fatta vissa beslut själv på delegation från nämnden.

God man och förvaltare

God man förordnas av tingsrätten och fattar inom ramen för sitt förordnande beslut tillsammans med sin huvudman.

Förvaltare förordnas också av tingsrätten och får ensam fatta beslut inom ramen för sitt förordnande.

Huvudman är den person som får hjälp av god man eller förvaltare.

Förvaltarskap ska omprövas årligen av överförmyndaren.

En samlingsbeteckning för gode män och förvaltare är ställföreträdare.

KIRUNA KOMMUN

Frågor

Vem förordnar gode män och förvaltare?

Svar: Tingsrätten

Får god man eller förvaltare fatta beslut utan att samverka med huvudmannen?

Svar: Förvaltare får göra det

Gäller förvaltarskap utan begränsning i tid?

Svar: Förvaltarskap omprövas årligen av överförmyndaren.

Vem kan få god man?

Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person kan denne göra en ansökan om god man.

Ansökan om god man kan göras av den enskilde själv, nära anhörig, eller av överförmyndaren.

Anmälan ska göras av socialtjänsten eller sjukvården där behov kan föreligga. Behovet ska styrkas med ett läkarintyg för godmanskap och/eller en social utredning. Av underlagen till ansökan ska framgå att man inte kan ge hjälpen till den enskilde på ett mindre ingripande sätt.

God man får inte förordnas utan samtycke från huvudman, om hans eller hennes tillstånd inte hindrar detta. Om huvudmannen inte kan lämna sitt samtycke till godmanskap, måste detta framgå av läkarintyg.

Frågor

Hur kan man få god man?

Svar: Genom egen ansökan eller genom anmälan från exempelvis socialtjänsten.

Kan en god man förordnas mot huvudmannens vilja?

Svar: Bara om huvudmannens tillstånd förhindrar ett aktivt samtycke och om detta är styrkt med läkarintyg.

Vem kan få god man? 2

Anmälan om behov av god man skickas till överförmyndarexpeditionen. Handläggare på överförmyndarexpeditionen utreder behovet och förbereder ärendet. Om huvudmannen eller anhöriga inte har något eget förslag på god man föreslår överförmyndarnämnden en lämplig person för uppdraget. Ansökan skickas sedan till tingsrätten som fattar beslut om godmanskap.

Tillfälliga godmanskap kan anordnas då förmyndare är förhindrade att utöva förmynderskapet, t.ex. vid en rättshandling, vid motstridiga intressen eller där jäv mellan föräldrar och barn uppstår.

För ensamkommande flyktingbarn som anländer till Sverige har överförmyndarnämnden skyldighet att förordna en god man som träder in i förmyndares och vårdnadshavares ställe.

Tillfälliga godmanskap kan anordnas för bortavarande, exempelvis personer som försvunnit och där ingen vet var de befinner sig.

Vid tillfälliga godmanskap är det överförmyndarnämnden som förordnar och entledigar gode män.

KIRUNA KOMMUN

Frågor

Vem bestämmer vem som får bli god man?

Svar: Tingsrätten

Vad gör överförmyndaren?

Svar: Rekryterar kandidater till uppdraget, utreder lämplighet och föreslår till tingsrätten. Överförmyndaren utbildar också efter förordnande från rätten.

Vad innebär uppdraget som god man eller förvaltare?

En god man/förvaltares uppgift är att vara ställföreträdare för huvudmannen (den som har god man), och alltid handla på ett sätt som är bäst för huvudmannen.

Omfattningen av uppdraget som god man eller förvaltare framgår av tingsrättens beslut och det registerutdrag som ställföreträdaren erhåller från överförmyndarnämnden när uppdraget startar.

Uppdraget består i regel av tre delar:

- 1. Bevaka rätt:** Ta tillvara huvudmannens intressen i olika rättshandlingar, exempelvis i dödsbo, vid fastighetsförsäljning och liknande situationer. Ansöka om bidrag och stöd som huvudmannen är berättigad till.
- 2. Förvalta egendom:** Ta hand om huvudmannens vardagsekonomi; hantera pension, bidrag, betala räkningar, lämna fickpengar till huvudman, deklarerera och förvalta huvudmannens tillgångar som exempelvis bankmedel, aktier, fonder och fastigheter. Skyldighet att lämna en årlig redovisning över inkomster och utgifter till överförmyndarnämnden. Blanketter finner du på kommunens hemsida.

Vad innebär uppdraget som god man eller förvaltare? 2

3. **Sörja för person:** Sörja för person brukar även kallas för personlig omvårdnad och kan variera i de enskilda fallen. Ställföreträdarens uppgift är att se till att huvudmannen har ett bra boende, en god omvårdnad och har bra levnadsvillkor i övrigt genom samhällsinsatser.

En redogörelse för uppdraget vad gäller bevaka rätt och sörja för person lämnas årligen till överförmyndarnämnden.

Frågor

För vilka ändamål kan man få god man eller förvaltare?

Svar: Bevaka rätt, sörja för person och förvalta egendom.

I vilket uppdrag ingår att ta tillvara huvudmannens intresse i rättshandlingar?

Svar: Bevaka rätt

I vilket uppdrag ingår att se till att huvudmannen har ett bra boende?

Svar: Sörja för person

I vilket uppdrag ingår att se till att huvudmannens räkningar blir betalda?

Svar: Förvalta egendom

Vad ingår inte i uppdraget?

En god man/ förvaltare får inte

- ta lån eller på annat sätt försätta sin huvudman i skuld
- själv utföra arbetsuppgifter och ta betalt för dessa av huvudmannen
- ta emot annat än obetydliga gåvor av sin huvudman

God man/ förvaltare får utföra arbetsuppgifter åt huvudmannen utan att ta betalt men det är viktigt att komma ihåg att städning, fastighetsskötsel, tvätt och liknande inte ingår i uppdraget.

Behov av sådana tjänster ska lösas genom att ta in en tredje part som utför dem.

Frågor

Ingår det i ställföreträdaruppdraget att utföra arbetsuppgifter åt huvudmannen?

Svar: Nej

Är det förbjudet för ställföreträdaren att utföra arbetsuppgifter åt huvudmannen?

Svar: Nej

Får ställföreträdaren ta betalt av huvudmannen för utförda uppgifter?

Svar: Nej

Hur ska man göra då?

Svar: Antingen jobba själv utan att ta betalt för jobbet eller ta in en entreprenör som fakturerar huvudmannen.

Vem kan bli god man eller förvaltare?

Enligt Föräldrabalken skall den person som förordnas till god man eller förvaltare vara en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna, som är myndig och inte själv har förvaltare.

De flesta människor har de kunskaper som är nödvändiga för en god man eller förvaltare. Eftersom uppdragen kan omfatta så vitt skilda uppgifter är det bra att ha bredd i kunskap och erfarenhet. Man får också ta hänsyn till behoven i de enskilda fallen när en god man eller förvaltare utses. Viktigt är att man är noggrann och lyhörd för sin huvudmans behov.

Överförmyndaren rekryterar kandidater och utreder deras lämplighet för uppdraget. Därefter föreslår överförmyndaren kandidat för uppdraget och tingsrätten förordnar.

Entledigande

Om en god man eller förvaltare missköter sitt uppdrag kan han/ hon entledigas av överförmyndaren. Detta betyder att man skiljs från sitt uppdrag.

Enligt Föräldrabalken 11 kapitlet, 19 § har ställföreträdare alltid rätt att säga upp sitt uppdrag. Skäl behöver inte anges och ingen särskild blankett behöver användas. Om ställföreträdarskapet ska kvarstå är dock avgående ställföreträdare skyldig att kvarstå tills överförmyndaren hittat en efterträdare. Om arbetet med att hitta en ersättare för avgående ställföreträdare drar ut på tiden har den avgående ställföreträdaren möjlighet att vända sig till tingsrätten för att bli entledigad innan en ersättare hittats.

Frågor

Vad kan det leda till om man missköter sitt ställföreträdaruppdrag?

Svar: Entledigande – att överförmyndaren avslutar uppdraget.

Måste man kvarstå som ställföreträdare tills ny ställföreträdare är förordnad av tingsrätten?

Svar: Ja, men man kan ansöka hos rätten om att uppdraget ska avslutas om tiden mellan entledigande och nytt förordnande blir för lång.

Kan man själv avsluta sitt ställföreträdarskap?

Svar: Ja, då meddelar man överförmyndaren om detta.

Redovisning av ställföreträdaruppdrag

Gode män skall lämna in förteckning, årsräkning och sluträkning i enlighet med Föräldrabalken 14 kap.

Om tillgångar inte finns hos huvudmannen kan det bli aktuellt för ställföreträdaren att ansöka hos Överförmyndarnämnden om förenklad redovisning eller befrielse från redovisning. Beslut om förenklad redovisning eller befrielse från redovisning skall fattas av nämnden och baseras på relevanta underlag t ex en tillgångsförteckning. Beslutet om förenklad redovisning eller befrielse skall diarieföras.

Om nämnden inte beslutar om förenklad redovisning eller befrielse från redovisning skall förteckning, årsräkning och sluträkning lämnas in i vanlig ordning.

Om ställföreträdaren inte hanterat pengar, värdepapper eller fast egendom av större värde ska detta intygas på heder och samvete.

Frågor

Hur ofta ska ställföreträdaruppdrag redovisas?

Svar: Varje år

Redovisar alla på samma sätt?

Svar: Man kan ansöka hos överförmyndaren om t.ex. förenklad redovisning.

Redovisar man på vanligt sätt om man inte hanterat pengar eller värdepapper?

Svar: Man kan intyga på heder och samvete att man inte hanterat pengar eller värdepapper och bara redovisa övriga delar av uppdraget.

Granskning av redovisningar

Överförmyndaren ska granska ställföreträdarnas redovisningar. Efter granskning får ställföreträdaren sitt arvode för året. Om redovisningen inte är i sin ordning kan överförmyndaren förelägga ställföreträdaren om komplettering.

Om redovisningen uppvisar allvarliga fel eller om felaktigheter upprepas kan överförmyndaren entlediga ställföreträdaren och vid misstanke om brott också polisanmäla ställföreträdaren. Redovisning ska lämnas årligen.

Om handlingar inte inkommit dagen efter att svarstiden gått ut, skickas påminnelse. Om handlingar inte inkommer trots påminnelse skickas föreläggande med mottagningsbevis. Om föreläggandet inte hörsammas skall det förenas med vite och skickas med mottagningsbevis.

Om försändelse med mottagningsbevis inte tas ut skickas den med delgivningsman.

Frågor

Vad kan bli följden av allvarliga fel i eller utebliven inlämning av redovisning?

Svar: Man kan bli entledigad.

Vad ska man göra om man är osäker på hur redovisningen ska göras?

Svar: Kontakta överförmyndaren

Vad gör man om man inte hinner lämna i sin redovisning i tid?

Svar: Kontakta överförmyndaren

Allmänt om granskning

Alla redovisningar granskas av överförmyndaren. Granskaren ska inte göra större korrigeringar av räkenskaper. Ställföreträdaren ska anmodas att göra detta istället. Korrigeringar som görs av granskaren skall förklaras.

På förekommen anledning kan ställföreträdare bjudas in till expeditionen för kompletterande utbildning tillsammans med granskare.

Eventuell befrielse från redovisningsskyldighet omprövas årligen eller på förekommen anledning. Ställföreträdare som befriats från redovisning måste ändå lämna in en förteckning och bör årligen lämna in en redogörelse för sitt uppdrag.

Om ställföreträdaren inte får handha huvudmannens ekonomi ska ställföreträdaren intyga att inga tillgångar förvaltats.

Beslut om förenklad redovisning omprövas årligen eller på förekommen anledning.

Frågor

Vad gör ställföreträdare som vill redovisa i förenklad form?

Svar: Kontakta överförmyndaren.

Gäller beslut om förenklad redovisning tills vidare?

Svar: Nej, det omprövas årligen.

Får granskaren rätta felaktigheter i redovisningen?

Svar: Nej, ställföreträdaren ska kontaktas och föreläggas att rätta felaktigheter.

Vad kontrolleras vid granskning?

Följande punkter kontrolleras vid granskning:

- Ger redovisningen ett slarvigt eller osäkert intryck?
- Har tidigare redovisningar varit ofullständiga eller gett skäl för fördjupad granskning?
- Finns icke försumbara differenser i räkenskaperna?
- Har icke försumbara gåvor givits av huvudmannen?
- Har ställföreträdaren satt huvudmannen i skuld?
- Har huvudmannen varit onödigt sparsam eller generös med huvudmannens medel?
- Har ställföreträdaren gjort egna utlägg för huvudmannens räkning?

Vad kontrolleras vid granskning? 2

Annat som kontrolleras vid granskning är att:

- relevanta konton är överförmyndarspärade
- inga otillåtna rättshandlingar (t ex gåvor eller försäljning av fast egendom) gjorts utan ÖFN: s samtycke
- lösöre av större värde redovisats
- icke spärrade konton inte innehåller onödigt mycket pengar
- huvudmannen är bosatt på folkbokföringsadressen
- att poster i redovisningen specificeras så långt som detta är möjligt och att förklaring lämnas på otydligt beskrivna poster
- huvudmannens medel inte placeras uppenbart osäkert av ställföreträdaren

KIRUNA KOMMUN

Fråga

Vart kan du alltid vända dig om du är osäker eller vill fråga om råd?

Svar: Till överförmyndaren på ofn@kiruna.se eller 0980-796 21.

Tack för visat intresse!